

Cagliostro

Pekka Ervastian puhe 17.11.1915 Helsingissä
(Artikkeliksi järjestetyt muistiinpanot)

H. P. Blavatsky on sanonut, että 20:s vuosisata tulee puhdistamaan kolmen miehen nimet, jotka 18:s vuosisata on vetänyt lokaan. Ne ovat kreivi de St. Germain, kreivi de Cagliostro ja Mesmer.

Nyt tahdomme viivähtää kreivi Cagliostron elämässä, ja käsittelemme sitä aivan historiallistieteellisesti. Kun luemme tavallista historiaa ja suuria tietosanakirjoja, saamme sen yksimielisen kuvan, että Alessandro Cagliostro oli suuri veijari, petkuttaja ja temppujen tekijä, joka kulki ympäri Europan 18:n vuosisadan loppupuoliskolla. Erittäinkin on hänen maineensa saanut tämän värityksen siitä, että hänen nimensä on sekotettu erääseen juttuun, mikä tunnetaan „kuningattaren kaulakoriste“-nimellä, sekä siitä, että häntä pidetään samana kuin erästä samanaikaista veijaria nimeltä Giuseppe eli Josef Balsamo. Onhan kuuluisa kirjailija Alexandre Dumas vanhempi ikuistuttanut nämä nimet romaanisarjassaan *Mémoires d'un médecin* (Lääkäriin muistelmia).

Eräänä helmikuun aamuna 1785 suvaitsi Ranskan kuningas Louis XVI vastaanottaa kultaseppä Böhmerin (firmasta Böhmer & Bassange), joka tärkeän asian vuoksi oli anonut kuninkaalta audiensin. Herra Böhmer kertoi hämmästyneelle kuninkaalle, kuinka hänen liikkeensä oli joutunut vaikeaan pulaan sen johdosta, että kuningatar Marie Antoinette oli tilannut ja saanut kaulakoristeen, jonka hinta oli 1,600,000 livreä; mutta kun ensimmäinen erä – 400,000 livreä – oli maksettava, oli hänen liikkeensä saanut ainoastaan 300,000 livreä.

Tämä uutinen oli kuninkaalle ylen vastenmielinen, ja hän heti kutsutti kuningattaren luoksensa, jolle uutinen oli

myös yhtä hämmästyttävä. Kuningatar selitti, ettei hän kaulakoristetta ole tilannut eikä saanut eikä siitä huolisikaan. Silloin herra Böhmer arveli, että asiassa luonnollisesti oli tapahtunut jokin erehdys. Hän kertoi kuningasparille, että eräs kreivitär de la Motte oli kuningattaren nimessä kaulakoristeen ostanut ja että Ranskan kirkon korkein pää, kardinaali de Rohan oli mennyt takuuseen sen hinnasta. „Tämä on mitä julkeinta petosta“, huudahti silloin ylpeä Marie Antoinette ja unohtaen kuninkaallisen arvokkuutensa, muistaen vain, että häntä naisena oli loukattu, hän vaati kuninkaan määräystä sekä kardinaali de Rohanin että kreivitär de la Motten vangitsemiseen.

Nyt sattui, että kardinaali samaan aikaan oli hovissa. Kerran vuodessa vietettiin näet hovissa jokin kirkollinen juhla, jossa Ranskan kirkon pää toimitti juhla jumalanpalveluksen. Täydessä papillisessa puvussaan kardinaali odotti juhlan alkamista, kun kuninkaan käskystä hänet vangittiin ja vietiin bastiljiin. Kohta perästä tuotiin bastiljiin kreivitär de la Motte ja tämän ilmiannon johdosta kreivi de Cagliostro.

Kuningaspari vaati ankaraa oikeuden tutkintoa, ja tuomariksi tuli Parlamentti.

Tämä oli poliittisesti epäviisasta, sillä vallankumouksen aatteet olivat ilmassa ja myötätuntoisuus vanhanaikuisen ylpeätä ja loisteliasta kuningatarta kohtaan ei ollut suuri. Seurauksena olikin, että Marie Antoinetten nimi hänen syyttömyydestään huolimatta tuli lokaan vedetyksi.

Oikeuden käynti oli perin pohjainen. Kävi ilmi, että kardinaali tosin oli mennyt takuuseen, mutta siinä luulossa, että kaulakoriste todella tulisi kuningattarelle. Kardinaali oli näet aina pyrkinyt hovin suosioon, niin lähelle valtaistuinta kuin mahdollista, mutta ei ollut siinä onnistunut, koska kuningatar ei hänestä oikein pitänyt. Tätä de Rohanin turhamaisuutta oli kreivitär de la Motte käyttänyt hyväkseen. Hän uskotteli kardinaalille, että kuningatar nyt aikoi päästää tämän

lähemmäksi hovia ja itseään, vieläpä antaisi kardinaalin uskollisuutensa osotteeksi tehdä pienen salaisen palveluksen kuningattarelle. Täten de Rohan, joka oli rikas, mutta samalla velallinen mies, tuli houkutetuksi takaamaan muka kuningattaren velkaa tämän „tilapäisessä rahapulassa“.

Tutkittaessa kreivitär de la Motte myönsi, että hän kardinaalin takuulla oli koristeen saanut, mutta että häneltä sen oli varkain vienyt kreivi Cagliostro, joka muka oli myynyt jalokivet Englantiin. Näin tuli Cagliostron nimi vedetyksi juttuun, ja kuulusteluissa tuli paljon ilmi hänen elämästään. Perinpohjainen tutkinto vei kuitenkin siihen lopputulokseen, että kardinaali de Rohan ja kreivi de Cagliostro huomattiin täydellisesti syyttömiksi kaulakoristeasiassa: Cagliostro ei ollut edes Parisissaakaan, silloin kun kauppaa hierottiin, vaan Lyonissa ja hän oli aikaisemmin varottanut kardinaalia juonikkaan rouva de la Motten vehkeilystä.

Kardinaali oli kunnan mies, ja mitä hän kuulusteluissa kertoi Cagliostrosta oli kaikki tälle eduksi, ellei viaksi lueta sitä, että Cagliostro oli kardinaalille näyttänyt alkemistista kullantekotaitoaan. Molemmat vapautettiin, ja ainoaksi syylliseksi jäi kreivitär de la Motte.

Tämä yhtä älykäs kuin kavala nainen oli kuitenkin itsepuolustuksissaan pannut alulle häväistysjutun kreivi Cagliostroa vastaan, joka ei sitten unohtunutkaan vaan kokonaan vallotti yleisen mielipiteen. Vankilassaolonsa aikana hän nimittäin kuuli puhuttavan eräästä seikkailijasta, Josef Balsamosta, joka muutamia vuosia aikaisemmin (1777) oli ollut Parisissa vaimonsa Lorenzan kanssa ja ollut oikeudenkin kanssa tekemisissä. Tätä tietoa kreivitär nyt sukkelalla tavalla käytti hyväkseen, väittäessään, että Cagliostro, jonka menneisyys oli hämäryyteen verhottu, olikin sama henkilö kuin Giuseppe Balsamo Palermosta. Myöhemmin tätä samaa olettamusta kehitti ja todisteli tunnettu skandaalikirjottaja ja kiristäjä Théveneau de Morande, joka Lontoossa toimitti Le

courrier de l' Europe nimistä sanomalehteä ja lehdessään julkaisi pitkän kirjatossarjan Cagliostro-Balsamosta. Tunnollinen historiallinen tutkimus meidän päivinämmen näyttää kuitenkin selvästi, miten mahdotonta on todistaa, että rikas ja ylhäinen Cagliostro ja hänen jalo puolisonsa Seraphina olisivat samoja henkilöitä kuin maankiertäjä-seikkailija Balsamo ja tämän vaimo Lorenza, jonka aistillinen kauneus tavallisesti sai palvella kunnon parin toimeentulolähteenä.

Kun Cagliostro astui ulos bastiljista, oli kymmeneentuhanteen nouseva ihmisjoukko häntä vastassa ja saattoi hänet kuin riemukulkueessa kotiin. Mutta vaikka hänet oikeudessa oli vapautettu, sai hän kohta salaisen käskyn kuninkaalta poistua Parisista viikon sisällä. Puolisonsa seurassa hän pian lähtikin Lontooseen. Sieltä hän kirjotti kuuluisan kirjeen Ranskan kansalle, jota pidetään yhtenä vallankumouksen dokumenttina ja jossa hän m. m. aivan kuin ennustaen sanoo, että bastilji vielä hävitetään ja vankilan paikka muutetaan puistoksi (kuten todella sittemmin tapahtui), että Ranska on saava ruhtinaan, joka kutsuu kokoon sen kaikki säädöt j. n. e.

Oikeudenkäynnissä tuli kuten sanottu paljon ilmi Cagliostron elämästä, ja hänestä ovat hänen omat aikalaisensa sepittäneet kokonaisen kirjallisuuden.

Millainen sitten oli tämä mies? Hän kutsuu itseään „jaloksi vaeltajaksi“, ja sitä hän todella olikin. Hän kulki kreivittärensä kanssa ympäri Europan, matkusteli Ranskassa, Saksassa, Italiassa, Englannissa ja Venäjällä ja esiintyi kaikkialla minne hän tuli ihmiskunnan hyväntekijänä. Ylhäiset ja jalosukuiset olivat hänen ystäviään ja suosijoitaan yhtä suurena määränä kuin köyhät ja kärsivät. Kaikki hätääntyneet tulivat hänen luokseen apua saamaan. Hän antoi aineellista apua ja mikä parempi: hän antoi terveyttä. Ihmeellinen parantaja hän oli. Joskus hän kirjotti reseptin, jolla sairas sai ottaa rohtoja, mutta usein hän paransi ilman lääkkeitä, kätten

päälle panemisella. Joskus hän tuli käyttäneeksi kaukoparannustakin, niinkuin Jeesus, joka sanoi sadanpäämiehelle: „sinun palvelijasi on jo terve“. Eräissä kaupungissa hän näin kertoman mukaan paransi 15 tuhatta ihmistä.

Hän oli ihmiskunnan hyväntekijä mutta sitä paitsi hän oli profeetta ja ihmeiden tekijä. Eräällä kabbalistisella tavalla saattoi hän ottaa selvää tulevista asioista. Lontoossa tuli hän kerran sanoneeksi, että hänellä oli vanha paperi jonka avulla voi laskea millä numerolla päävoitto lankeaa arpajaisissa. Kun hän tahtoi auttaa erästä köyhää „lady Scott'ia“ rahasummalla, jota hänellä sillä kertaa ei ollut, laski hän, mille numerolle voitto lankeisi arpajaisissa, ja pyysi rouvaa hankkimaan itselleen tämän arpanumeron ranskalaisista arpajaisista. Arpa hankittiin, ja sillä tuli voitto. Ahneuden himo heräsi nyt tässä autetussa „jalosukuisessa rouvassa“, joka olikin seikkailijatar, ja hän ahdisti sitten monta kertaa Cagliostroa, pyytäen voittonumeroita. Cagliostro suostui pari kertaa hänen pyyntöönsä, mutta kieltäytyi sitten jyrkästi enää auttamasta. Ja seurauksena oli, että tämä ihana rouva ja hänen häpeämättömät kumppaninsa kaikella tavalla – poliisienkin avulla – vehkeilivät Cagliostroa vastaan, saadakseen käsiinsä taikapaperin. Cagliostro ei itse koskaan tällä tavalla hankkinut itselleen rahaa. Hän oli itse nähtävästi rikas eikä ottanut rahaa vastaan niiltäkään, joita hän paransi. Jos joku antoi hänelle lahjan, hän ei kieltäytynyt sitä vastaanottamasta, mutta antoi heti kalliimman lahjan takaisin. Cagliostro itse oli yläpuolella kaikkea ahneutta.

Hän oli myös tunnettu selvänäkijänä ja näissä kokeissaan hän tavallisesti käytti lasta apunaan. Kerrotaanpa esimerkki näytteeksi. Kuurinmaalle tullessaan oli hänellä suosituskirje arvokkaaseen ja ylhäiseen kreivi von Medemin perheeseen, joka otti Cagliostron ystävällisesti vastaan. Heti pantiinkin toimeen pieni seansi. Perheen jäsenet olivat koolla ja

muiden muassa perheen vanhin tytär Elisa, sittemmin paronitar von der Recke. Tämä hurskas katolilainen nainen on kirjottanut Cagliostrosta kirjan, jossa hän ei ole liikaa ystävällinen Cagliostrolle (Cagliostro kun ei ollut oikea kristitty), mutta hänen muistiinpanonsa Cagliostron vierailusta Mitaussa ovat sitä luotettavampia. Hän kertoo tästä ensimmäisestä illasta, miten Cagliostro heti voitti kaikkien myötätunnon. Cagliostro valitsi perheen nuorimman jäsenen, pienen pojan, asetti hänet polvilleen tuolille pöydän eteen ja käski katsomaan pöydällä olevaa kristalliastiaa, joka oli täytetty puhtaalla vedellä. Cagliostro laski kätensä pojan pään päälle ja mumisi jotain tehden merkkejä. Sitten hän sanoi pojalle: „nyt sinä voit nähdä“, ja läsnäolijat saivat tehdä kysymyksiä, joihin poika heti näki vastaukset kristalliastiasta. M. m. kysyttiin: „mitä tekee tällä hetkellä vanhempi sisaresi, joka oleskelee kotona maatilallamme?“ Pikku poika vastasi: „hän on eteisessä ja tervehtii toista veljeämme ja syleilee häntä.“ Läsnäolijat arvelivat, että tuo oli väärä näky, sillä veli palveli upseerina rykmentissään monen peninkulman päässä, mutta Cagliostro sanoi: „eikö voisi lähettää kuriiria maatilalle kysymään, miten asiat ovat? Ei ole syytä epäillä näkyä.“ Kuriiri lähetettiin ja asiat olivat niinkuin näyssä oli nähty. Veli oli saanut sotapalveluksesta tilapäisesti lomaa ja lähtenyt maatilalle. On luonnollista, että Medemin perhe ihastui Cagliostroon. Ja Kuurinmaalla ihastuttiin yleensä häneen niin, että häntä suorastaan pyydettiin jäämään heidän ruhtinaakseen – he olisivat syösseet silloisen ruhtinaansa pois vallasta. Mutta Cagliostro luonnollisesti ei suostunut. Yleensä hänen matkansa Euroopassa olivat kuin juhlakulkua. Tuskin on kuninkaille osotettu sen suurempaa kunnioitusta kuin Cagliostrolle.

Syystä voimmekin kysyä: mikä oli hänen tarkoituksensa oikeastaan, mitä hän itse tahtoi? Tahtoiko hän vain ihmeolentona kulkea ympäri? Ja historia vastaa meille: Cagliostrolla oli selvä tarkoitus. Hän tahtoi herättää uuteen

eloon vanhaa vapaamuurariutta ja antaa sille uutta sisältöä. Vapaamuurarit olivat salainen seurakunta ja heillä oli salaisia menoja, mutta tähän aikaan tuntui kuin henki olisi niistä kadonnut. Cagliostro oli korkea vapaamuurari ja pääsi siis esteettä heidän piireihinsä. Hän sanoi edustavansa egyptiläistä vapaamuurariutta, jota hän oli pyramiideissa oppinut, ja myöhemmin sanoi hän itse olevansa „Suur-Kofka“ eli hierofantti ja vihkijä.

Paul Christian mainitsee erään manuskriptin, jonka Cagliostron aikalainen, tunnettu Court de Gébelin on kirjottanut. Tässä manuskriptissa kerrotaan, miten Parisin etevimmät vapaamuurarit, joiden joukossa oli tunnettuja ylimyksiä, lääkäreitä, luonnontutkijoita, kirjailijoita y. m. monta kertaa olivat keskustelleet siitä, että vapaamuurarius oli vain tyhjää puhetta, ettei ollut mitään todellista tietoa, vaan että kaikki oli pintapuolista seremoniaa vain. He saivat nyt kuulla huhuja Cagliostrosta, että hän tahtoi elähyttää vapaamuurariutta. Kun Cagliostro saapui Pariisiin, kutsuivat nämä miehet puoleksi uteliaina, puoleksi epäuskoisina hänet kokoukseensa ja esittivät hänelle asiansa. Cagliostro vastasi, että on totta että hänen tehtävänsä on antaa ja vuodattaa henkeä kuolleeseen vapaamuurariuteen. „Tässä teidän hebrealaisessa vapaamuurariudessa ei ole enää henkeä, ja te ette tunne sitä henkeä, jota siinä on ollut ennen. Kun minä vihkin teitä egyptiläisen rituksen mukaan, niin näette miten asiat muuttuvat.“ Häneltä kysyttiin, voiko hän millään tavalla todistaa omistavansa suurempia tietoja ja kykyjä. Hän vastasi: „näytän teille vanhan kabbalistisen ennustustaidon. Kirjotetaan paperille esim. henkilön koko nimi ja ne piirteet, jotka häntä karakterisoi. Kaikki lauseessa olevat kirjaimet asetetaan nyt ympyrän muotoon ja vaivutaan kirjaimia tähystellessä pieneen mystilliseen meditatsiooniin. Kun näin osataan mietiskellä, niin kirjaimet muodostuvat silmäin edessä uudeksi lauseeksi, joka sisältää ennustuksen. Käyttämättä jääneet „mykät“ kirjaimet

alkavat latinalaisen oraakkelilauseen. Voimme ottaa esimerkkejä historiasta, siis sellaisia joiden kohtalon tiedämme ennestään ja sitten esimerkkejä tulevaisuudesta.“

Tarkkaavalle kuulijakunnalleen Cagliostro kabbalistista sääntöä noudattaen ennusti ensin tunnetuista historiallisista henkilöistä asioita, jotka jo olivat toteutuneet. Läsnaolevien ihmeeksi kirjaimista muodostui aina uusia lauseita, jotka sisälsivät toteen käyneen ennustuksen. Sitten hän ryhtyi ennustamaan tulevia asioita, tulevaa vallankumousta ja sen surunäytelmää. M. m. näytettiin, kuinka sekä kuningas että kuningatar tulisivat menettämään päänsä giljotinissa, kuinka prinsessa Lamballe tulisi revityksi aivan kappaleiksi juuri kun hän olisi pelastumaisillaan j. n. e.

Nämät ennustukset ovat historiassa toteutuneet, mutta silloiset läsnäolevat vapaamuurarit peljästyivät näistä kamalista asioista niin, että he eivät ollenkaan uskaltaneet ottaa Cagliostroa opettajakseen. He pitivät tällaisia ennustuksia jo valtiollisestikin vaarallisina, joten olisi parasta olla hiljaa koko asiasta. Silloin Cagliostro sanoi: „no, minä tietysti olen puhunut gentlemanneille, ja te ette saata minua pulaan“. Ja sitäpaitsi hän oli kaikilta läsnäolevilta ottanut vaitiololupauksen, ennenkuin ryhtyi salaista kykyään näyttämäänkään.

Alessandro Cagliostron varhemmasta elämästä ei tiedetä muuta kuin mitä hän itse on kertonut oikeuden edessä. Hänen lapsuutensa kului itämailla. Hän kasvoi Medinan hovissa. Hänellä oli opettajana vanha viisas Altotas, alkemisti ja salatieteilijä, jonka seurassa hän vietti koko nuoruutensa. Hän oli matkustellut paljon ja pyramideissa tutkinut Egyptin viisautta.

Kaulakoristejutun jälkeen Cagliostrolla ei enää ollut sama menestys kuin ennen. Hänen maineensa oli tahrattu eikä hän oikein tahtonut päästä jaloilleen. Lontoossa hän ei saanut rauhaa edellä mainitun Théveneau de Morande'in kirjoituksilta

ja pian hän lähti sieltä pois. Harhailtuaan vähän mannermaalla hän vihdoin suuntasi kulkunsa Roomaan, mutta siinä hän menetteli todella varomattomasti. Paavi oli erikoisen vihamielinen vapaamuurareille. „Ken tahansa ottaa osaa vapaamuurariuteen, menettää henkensä“, oli säädetty eräässä bullassa. Rooman katolinen kirkko oli pitkin matkaa katsellut karsain silmin Cagliostroa, mutta kun hän oli ylhäisten suosiossa, ei se voinut mitään hänelle. Mutta kun kaulakoristejutun kautta tuli tietyksi, että Cagliostro oli vapaamuurari, päätti kirkko, että se ensi tilaisuudessa ottaa hänet kiinni.

Kun Cagliostro tuli Roomaan, etsi hän tapansa mukaan vapaamuurarilooshin ja ilmotti olevansa halukas johtamaan ja opettamaan sen jäseniä. Mutta hänet annettiin ilmi inkvisitsionille, joka nyt sai kauvan odottamansa tilaisuuden. Cagliostro vangittiin. Häntä syytettiin vapaamuurariudesta, josta olisi seurannut kuoleman rangaistus, mutta käsittämättömästä syystä („jotta katuisi“) hänet määrättiin vain elinkautiseen vankeuteen, jossa hänen sanotaan kuolleen v. 1795.

Tämä kuolema on kuitenkin epävarma. Luultavaa on, että Cagliostron oli onnistunut paeta vankilastaan. Kun Ranskan sotajoukot vallankumouksen jälkeen saapuivat Italiaan, tahtoivat he vapauttaa Cagliostron San Leon linnasta, sillä Napoleon ja ranskalaiset ihailivat Cagliostroa, erittäinkin tuon tunnetun vallankumouskirjelmän johdosta Ranskan kansalle.

Silloin Italian viranomaiset eivät voineet sulattaa sitä häpeätä, että Cagliostro olisi päässyt karkaamaan, joten he sanoivat: „ikävä kyllä, me emme voi luovuttaa Cagliostroa takaisin, sillä hän on juuri äskettäin kuollut.“ Ja he näyttivät vankilan päiväkirjan.

Näin on Cagliostron virallinen kuolema. Mutta H. P. Blavatsky kertoo, että Cagliostron onneton karma oli loppunut

ja että hän oli paennut. Muun muassa olisi hän oleskellut 30-40 luvulla Venäjällä, madame Blavatskyn isän kodissa, jolloin Cagliostro jo oli vanha mies. Muuten yleisesti uskottiin, että Cagliostro oli paennut ja eli jossain. Viime vuosisadan aikana liikkui silloin tällöin huhuja, että Cagliostro oli elossa ja että häntä oli nähty. Vaikka tätä väitettä on vaikea näyttää toteen, emme saata sitä perättömäksiään todistaa. Okkultisesti katsoen Cagliostro oli merkillinen olento, Salaisen Veljeskunnan lähetti, samanlainen kuin kreivi de St. Germain. Näiden lähettiläisten tehtävänä oli osaksi valmistaa vallankumousta ja osaksi jos mahdollista estää sitä. Uusien aatteiden oli päästävä valtaan valtiollisella ja yhteiskunnallisella alalla, olojen tuli muuttua, mutta mikäli mahdollista tämä oli saatava aikaan rauhallisoin keinoin.

St. Germain matkusti hovista hoviin, puhuen keisareille, kuninkaille ja ruhtinaille. Cagliostro taas matkusti paikasta toiseen, kutsuen kokoon vapaamuurareita ja puhuen heille uudesta Europasta. Salaisen Veljeskunnan silmissä on kaksi pyhää tahtoa: kansantahto ja kruunatun hallitsijan. Jos tulee ristiriita näiden kahden tahdon välillä, niin Salainen Veljeskunta tahtoo suojella kansaa, mutta myöskin kruunattua hallitsijaa.

Kun Cagliostrolta Parisin oikeudessa kysyttiin, kuka hän oli, hän vastasi: „minä olen osa absolutisesta hengestä. Minä olen osa jumaluudesta. Minä olen se mikä minä olen. Minulla ei ole paikkaa eikä aikaa. Minä tulen kuin auringon valo ja tuon mukani valo ja elämää. Joka paikkaan jätän osan itsestäni, joka toisille jää valoksi ja elämäksi.“

Olisiko hän turhaan näitä sanoja julkisesti lausunut? Hän tiesi, kuka hän oli, ja tiesi kokoovansa päälleen kärsimystä. Mutta siksi hän pää pystyssä kärsi. Hän oli yksi niitä salaperäisiä olentoja, jotka joskus ilmestyvät ihmisten keskelle.

P. E.